NATURTURIST NORDJYLLAND
NATURTOURIST NORDJÜTLAND

Kilderne i Rebild Bakker - Ravnkilde og Kovads Bæk

Rebild kommune
Afstand Aalborg 29 km
Privat og offentlig ejet, fredet område med adgang ad afmærkede stier

Landskab og geologi

Kilderne ved foden af Rebild Bakker udspringer i Gravlevdalen, som er del af en stor markant dal, der løber ned gennem Himmerland, fra nord til syd. Fra sin start ved Limfjorden midt i Aalborg til den fortaber sig i området vest for Hobro når dalen at blive afvandet af hele tre åsystemer: Østerån, Lindenborg å og Simested å. Dalen udgør en mægtig sprække i den kalkklippe, der er underlaget under Himmerland. Sprækken er skabt som en forkastning tilbage i tertiærtiden, hvor jordskorpen under Himmerland var mere urolig end i dag. Istidens gletchere og smeltevand har uddybet sprækkedalen.

Baggrunden for de mange kilder langs Gravlevdalen er de store forskelle i både undergrundens og overfladens form. Det nedsivende regnvand i bakkerne når tæt under jordoverfladen ned til kalkundergrunden. Her løber vandet frit igennem sprækker i kalken frem mod dalen, hvor det bryder frem som kilder ved bakkefoden. Kilderne er Danmarks største. Lille Blåkilde og Blåhøl (se Skindbjerglund) giver hver ca. 150 liter vand i sekundet, og er dermed de største i Nordeuropa. Ravnkilde giver omkring 80 liter i sekundet. Lille Blåkilde kan nås ad stien forbi Ravnkilde, ca. 2 km. Blåhøl ved Skindbjerg er ikke offentlig tilgængelig.

Ravnkilde

starter med at vandet siver ud af jorden ved foden af bakken under bøgetræernes bladtæpper. Gradvis samles vandet i bittesmå strømme, få cm brede, som igen samles i større og større kildebække. Kildens vegetation er særdeles sårbar, så derfor er det forbudt at betræde kildefeltet.

Kovads bæk udspringer i lang række små sumpkilder langs Stendalens sider og samles i en af Nordeuropas vandrigeste kildebække. Stendalen bærer ikke sit navn uden grund. Bækken har en varieret sten- og grusbund, der benyttes som gydeplads for talrige havørreder. Omkring juletid kan man i mørkt vejr opleve de store ørreder sikre slægtens bestånden under voldsom plasken. Sceneriet kan f.eks. opleves fra vejbroen.

Kovads Bæk er det fælles afløb for et stort antal mindre kilder i Stendalen, der skærer sig ind i Rebild Bakker. Følger man grusvejen mod Ravnkilde langs foden af bakkerne, kan man tæt ved vejen se snesevis af små, få cm brede vandstrømme, der pibler frem af jorden og som løber sammen på vej mod bækken. Denne type kilde kaldes en "sumpkilde" (også Ravnkilde). Andre kildetyper er "strømkilden", hvor kildebækken i fuld størrelse springer ud af kalken (Lille Blåkilde) og "bassinkilden", hvor kilden udspringer i bunden af et lille bassin (Store Blåkilde 6 km syd for Skørping).

Copyright Kort- og matrikelstyrelsen

Zoom ud til større kort med mulig-hed for brug af luftfoto og kørsels-vejledning.

ZOOM OUT

Dyrelivet

Kilderne i Rold skov er først og fremmest kendt for deres usædvanligt rige smådyrsfauna. Det rene, frisk strømmende kildevand er levested for rigt varierede dyresamfund. Kilderne er dog især kendt for nogle sjældne smådyrsarter (bl.a. vårfluer), som i dag kun findes her i enkelte Himmerlandske kilder og ellers højt mod nord i Skandinaviens fjeldegne. I tiden lige efter istiden var disse dyr vidt udbredt. I kildernes kolde vand, som er konstant 7-8 grader året rundt, har de overlevet klimaændringen efeter istiden som "istidsrelikter".

I Ravnkildes nye løb blev der i 1996, umiddelbart efter genopretningen, fundet 54 forskellige arter af smådyr. Året efter var antallet 67, og det samlede antal arter er nu oppe på mindst 135, heraf 35 der aldrig før er fundet i Ravnkilde, til trods for at kilden har været undersøgt regelmæssigt siden 1930-erne.

I Kovads Bæk er det ret let at få et glimt af bækkens ørreder. Som noget særligt har bækken nemlig en bestand af kildeørred (Salvelinus fontinalis), der blev indført til Danmark som dambrugsfisk fra Nordamerika i slutningen af 1800-tallet. Kildeørreden er mindre sky end de almindelige ørreder. Den kendes let på finnernes hvide forkant og i yngletiden om vinteren en højrød bug. Den yngler i Danmark kun ganske få steder i kølige kildebække.

Både ved Ravnkilde og Kovads Bæk kan man

Top-Star tuerne langs Kovads Bæk ligner en flok langhårede trolde, der stikker hovedet op af sumpen. Den enkelte tue kan godt være 100 år gammel og udgør et miniature-levested med sin egen dyre- og planteverden.

Ravnkilde er en af de smukkeste kilder i Danmark. Omkranset af gamle bøge ligger kilden som et amfiteater skåret ind i gryde i dalsiden. Talrige små kildebække sender vandet frem mod det gamle vadested, som man krydser tørskoet ved at hoppe fra sten til sten. Vest for vadestedet har kilden i 1996 fået et nyt forløb. Hvor vandet før løb i afvandingskanaler, finder det nu selv vej ned over engen på vej mod Lindenborg Å.

Ravnkildes "nye løb" (1996) finder selv vej ned over engen, inden det løber i Lindenborg Å's nye løb (2008). Ådalen har været skueplads for flere naturgenopretningsprojekter.

være heldig at opleve Isfugl, Vandstær og den sjældne Bjergvipstjert.

Plantelivet

Kilderne er grønne året rundt. Selv i den strengeste vinter får det 7-8 grader varme vand planterne til at vokse. Specielt vandrige sumpkilder er hjemsted for en lang række mosser, som også præger f.eks. Ravnkilde. Plantelivet i Gravlevdalens kilder veksler meget, lige fra Ravnkilde's lave mostæpper til meterhøje tuer af Top-Star langs Kovads Bæk.

Kulturhistorie

Kilderne har været udnyttet gennem århundreder, til mølledrift, vanding, dambrug o.s.v.. Nær asfaltvejen ses resterne af en gammel mølledæmning, som har udnyttet vandkraften i Kovads Bæk. Den lille bro som krydser bækken vest for dæmningen, er en lille akvædukt, hvor noget af vandet fra den opstemmede bæk er blevet ledt over bækken og fordelt på engen i et engvandingsanlæg. Gennem et system af vandrender er engen blevet tilført vand og naturlig næring.

Læs mere om kulturhistorien i Nordjylland. Få historierne sat ind i en sammenhæng. Naturturist byder dig velkommen på www.kulturhistorien.dk

Det gamle vadested over Ravnkilde er altid populært på en vandretur - her er både mulighed for en våd sok og for at opleve den særlige fornemmelse af at drikke af det klareste, rene kildevand. Har man ikke mod på balancegang på de glatte sten, er der heldigvis en sti, så man kan gå "oven om kilden".

Information

Skov- og Naturstyrelsen, Himmerland, har udgivet vandretursfoldere over Rold Skov og Rebild bakker. Folderne kan bl.a. fås på P-pladsen ved Kovads Bæk. Folderen om Rebild bakker findes på engelsk. Folderens

kort over Rebild bakker kan hentes her som printvenlig pdf-fil (235 KB).

© Naturturist

Sidst opdateret 20. oktober 2008